

نقشه وضعیت صنعت موسیقی

گزارشی از کلان صنعت موسیقی در ایران و جهان

— نامافر —
namafar.ir

زمستان ۱۴۰۰

اطلاعات گزارش

نوع گزارش:	نقشه وضعیت
حوزه:	موسیقی
عنوان:	گزارشی از کلان صنعت موسیقی در ایران و جهان
نگارنده:	پوریا گنجی
نسخه:	اول
تاریخ انتشار:	مهر ماه ۱۴۰۰
تهیه شده در:	گروه سیاست پژوهی و تحلیل داده نمافر

فهرست مطالب

۵۳	< تولید و اشتغال موسیقی در ایران	۴	خلاصه مدیریتی
۵۵	< جمع‌بندی	۶	مقدمه
۵۷	ترویج و گفتمان‌سازی	۷	روش‌شناسی پژوهش
۵۹	< ترویج و گفتمان‌سازی صنعت موسیقی در جهان	۹	آموزش و محتوا
۶۱	< ترویج و گفتمان‌سازی صنعت موسیقی در ایران	۱۰	< سنجش
۶۷	< جمع‌بندی	۱۹	< کتاب
۶۹	بازار و فروش	۲۵	< نورمگز
۷۱	< وضعیت جهانی بازار موسیقی	۲۹	< فرادرس
۷۵	< موسیقی در بستر اینترنت	۳۱	< آموزش حضوری خارج از ایران
۷۹	< بازار موسیقی ایران	۳۶	< مقالات خارجی
۸۳	< اپلیکیشن‌های موبایلی حوزه موسیقی در ایران	۴۶	< جمع‌بندی
۸۶	< کنسرت‌های موسیقی	۴۷	تولید و اشتغال
۹۰	< قیمت بلیت کنسرت‌های موسیقی	۴۹	< وضعیت شاغلان صنعت موسیقی در آمریکا

۱۲۴	۹۲	وضعیت قیمت و امکان تهیه انواع سازهای موسیقی
۱۲۶	۹۴	جمع بندی
۱۳۱	۹۵	مخاطب و مصرف
۱۳۴	۹۷	میزان محبوبیت موسیقی در بین مردم
۱۳۵	۹۸	هزینه کرد مخاطبان برای موسیقی
۱۳۷	۱۰۱	عادات مخاطبان موسیقی
۱۳۷	۱۰۵	سبک موسیقی مورد علاقه
۱۳۷	۱۰۷	کانال های دسترسی به موسیقی
۱۳۷	۱۰۹	ویژگی های شنوندگان موسیقی
۱۳۷	۱۱۷	رفتار کاربران از نظر جست و جوی محتوای موسیقی
۱۳۷	۱۱۹	جمع بندی
۱۴۴	۱۲۱	تأمین مالی
	۱۲۳	بودجه حمایت از موسیقی ملی

خلاصه مدیریتی

این گزارش، وضعیت صنعت موسیقی ایران و جهان را در هفت بخش بررسی می‌کند. رویکرد گزارش، داده محور و تلاش آن، ارائه تصویری مناسب از وضعیت صنعت موسیقی است. این هفت بخش شامل: آموزش و محتوا، اقتصاد و اشتغال، گفتمان‌سازی و ترویج، زیرساخت و خدمات، مخاطب و مصرف، ارزیابی و نظارت و تأمین مالی است. برخی از نکات مهمی که در این گزارش به آن اشاره شده است:

۱. بین سال‌های ۸۰ تا ۹۸ رقمی معادل ۲۴۸۷ عنوان کتاب مختلف، در زمینه موسیقی به چاپ رسیده است و روند چاپ کتاب در این زمینه در سال‌های اخیر روند صعودی را نشان می‌دهد به طوری که در سال ۹۸ با ۲۹۳ عنوان بیشترین کتاب در حوزه موسیقی به چاپ رسیده است.

۲. بررسی پایان‌نامه‌های دفاع شده با کلیدواژه موسیقی در سامانه ایرانداک نشان می‌دهد ارتباط زیادی بین هنر موسیقی و سایر رشته‌ها وجود دارد. به طوری که ۳۰ درصد پایان‌نامه‌های مذکور در رشته آهنگ‌سازی دفاع شده و رشته‌های علوم انسانی با ۲۷ درصد و معماری با ۱۳ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

۳. در زمینه نحوه پراکندگی مراکز تهیه، تولید و تکثیر

آثار موسیقی، در استان‌های مختلف، استان تهران بیشترین مراکز را در خود جای داده و دارای ۲۷۷ مرکز رسمی در این زمینه است. نابرابری زیادی در این زمینه وجود داشته و استانی مانند سیستان و بلوچستان تنها یک مرکز با فعالیت در حوزه موسیقی دارد.

۴. کنسرت‌های موسیقی یکی از منابع اصلی درآمد هنرمندان به خصوص در ایران است. بنابر آمارهای جهانی حدود ۴۰ درصد درآمد این فعالیتهای به هنرمندان می‌رسد. در ایران وضعیت متفاوت بوده و حدود ۲۶ درصد این درآمدها نصیب هنرمندان می‌شود. در حالی که تهیه‌کنندگان حدود ۶۶ درصد درآمد کنسرت‌ها را کسب می‌کنند.

۵. موزیک ویدیو یکی از شیوه‌های ارائه محتوای موسیقی است و شامل ارائه موسیقی همراه با ویدیو است. در سطح جهانی سایت یوتیوب در این زمینه دارای محتوا و مخاطبان زیادی است. در ایران سایت اپارات با کارکردی مشابه در دسترس مخاطبان بوده و دسته موسیقی با میانگین ۲۷۷۷ بازدید از کلیدواژه‌های پربازدید این سرویس است.

۶. در غیاب سرویس‌های بومی پرمخاطب در ایران، سایت و برنامه موبایلی رادیو جوان مخاطبان زیادی را به خود جذب کرده است. این برنامه با مدیریت خارج از ایران کنترل می‌شود. بسیاری از هنرمندان برای مطرح شدن و ترویج آثار خود با این سرویس همکاری

می‌کنند. این سرویس با دانلود حدود ۵ میلیون بار در گوگل پلی با فاصله زیادی نسبت به برنامه‌های مشابه داخلی در رتبه نخست قرار گرفته است.

۷. در سال ۲۰۱۹ میانگین قیمت بلیت کنسرت موسیقی در جهان ۹۶ دلار بوده و معادل حقوق حدود ۱۳ ساعت کار حداقل حقوق فرد شاغل در امریکا است. در ایران نیز به ازای قیمت میانگین ۹۲۵۰۰ بلیت کنسرت در سال ۹۸ و حداقل مزد ساعتی ۶۸۰۰ تومان در همان سال این نسبت به طور حدودی برقرار است.

۸. سازهای موسیقی به عنوان یکی از سرگرمی‌ها در بسیاری از کشورهای دنیا در دسترس است. به عنوان مثال در کشور فرانسه قیمت اکثر سازها با حداقل حقوق موجود قابل پرداخت است اما در ایران قیمت ساز با رقم حداقل حقوق دریافتی اختلاف قابل توجهی دارد.

۹. موسیقی دیجیتال (موسیقی در بستر اینترنت) در سال‌های اخیر در رده یکی از اقلام مصرفی افراد قرار گرفته به طوری که در کشور انگلستان سرانه هزینه بابت موسیقی دیجیتال به صورت سالانه رقمی حدود ۷۵ دقیقه حقوق را شامل می‌شود. در ایران آمار شفاف از هزینه کرد افراد بابت موسیقی دیجیتال در دسترس نیست اما به دلیل عدم رعایت حقوق مالکیت معنوی، می‌توان با اطمینان گفت با حالت ایده‌آل فاصله قابل توجهی دارد.

این نهادها نشان از نبود متولی واحد و سیاست‌گذاری منسجم است.

۱۴. بررسی آهنگ‌های مجوز داده شده در سال ۹۹ نشان می‌دهد تنها ۷۴ اثر از کل ۴۵۱۴ اثر در حوزه مذهبی و مضامین انقلاب اسلامی هستند.

۱۰. سبک موسیقی پاپ به عنوان محبوب‌ترین سبک در دنیا شناخته می‌شود. در ایران نیز گرچه موسیقی سنتی طرفداران زیادی دارد اما محبوبیت موسیقی پاپ به خصوص در نسل جوان بیش از سایر سبک‌ها است. ۱۱. موسیقی یکی از تفریحات مورد علاقه ایرانی‌هاست و آمار جست‌وجوی کاربران نشان می‌دهد در سالهای اخیر توجهات به این مقوله در حال افزایش بوده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد ایرانیان در ایام مختلف سال رفتار متفاوتی را در جست‌وجوی‌های موسیقی از خود نشان می‌دهند بطور مثال در ایام محرم جست‌وجوی محتوای موسیقی کاهش می‌یابد.

۱۲. بنابر لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ حدود ۶.۴ درصد معادل ۸۰۵ میلیارد ریال از بودجه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به حمایت از موسیقی ملی اختصاص داده شده است که نسبت به سال قبل ۷.۵ درصد کاهش یافته است.

۱۳. در زمینه سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری حوزه موسیقی نهادها و سازمان‌های مختلفی در حال فعالیت هستند. از جمله مهم‌ترین این سازمان‌ها و نهادها می‌توان به شورای هنر شورای عالی انقلاب فرهنگی، فرهنگستان هنر، دفتر موسیقی معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، واحد موسیقی حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، مرکز موسیقی و سرود صدا و سیما و همچنین خانه موسیقی اشاره کرد که تعدد

مقدمه

صنعت موسیقی جزء صنایع در حال رشد و توسعه است. بر اساس آمار سال ۲۰۲۱، پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال میزان درآمد این صنعت به ۲۵ میلیارد دلار برسد؛ یعنی رشد ۹ درصدی نسبت به سال قبل. رشد ۹ [۱]. سرویس‌های استریم موسیقی از پدیده‌های چند سال اخیر موسیقی است که حجم عمده بازار موسیقی دیجیتال را در اختیار گرفته است. این سرویس‌ها به مخاطب امکان می‌دهند با دسترسی به اینترنت از محتوای شرکت ارائه دهنده سرویس با حجم زیاد و تنوع زیاد (میلیون‌ها ترک موسیقی فقط در سرویس اسپاتیفای قرار دارد) استفاده کند و به صورت آنلاین موسیقی گوش کند. توسعه این خدمات در ایران با دشواری‌هایی از جمله رعایت نکردن مالکیت معنوی آثار روبه‌روست و در صورت رفع موانع می‌توان شاهد تحول و رشد هنگفت درآمدزایی در این صنعت بود. در این گزارش به بررسی صنعت موسیقی در داخل و خارج، با رویکردی داده‌محور می‌پردازیم. هدف، مقایسه این صنعت با شرایط موجود در سطح جهان و نشان دادن وضعیت، نقاط قوت و نقاط ضعف آن است.

روشناسی پژوهش

عوامل موفقیت صنایع فرهنگی و صنایع خلاق نظیر موسیقی، سینما، بازی‌های ویدئویی، پویانمایی (پویانمایی)، گردشگری و... در کشورهای پیشرو چیست؟ «سند توسعه نظام فعالیت‌های فرهنگ‌بنیان و صنایع خلاق»، تنظیم شده در مرکز توسعه فعالیت‌های فرهنگ‌بنیان، برای هر فعالیت موفق و موثر ۷ جزء را برمی‌شمارد:

۱. حقوقی و نظارت؛

۲. تأمین مالی؛

۳. آموزش و محتوا؛

۴. تولید و اشتغال؛

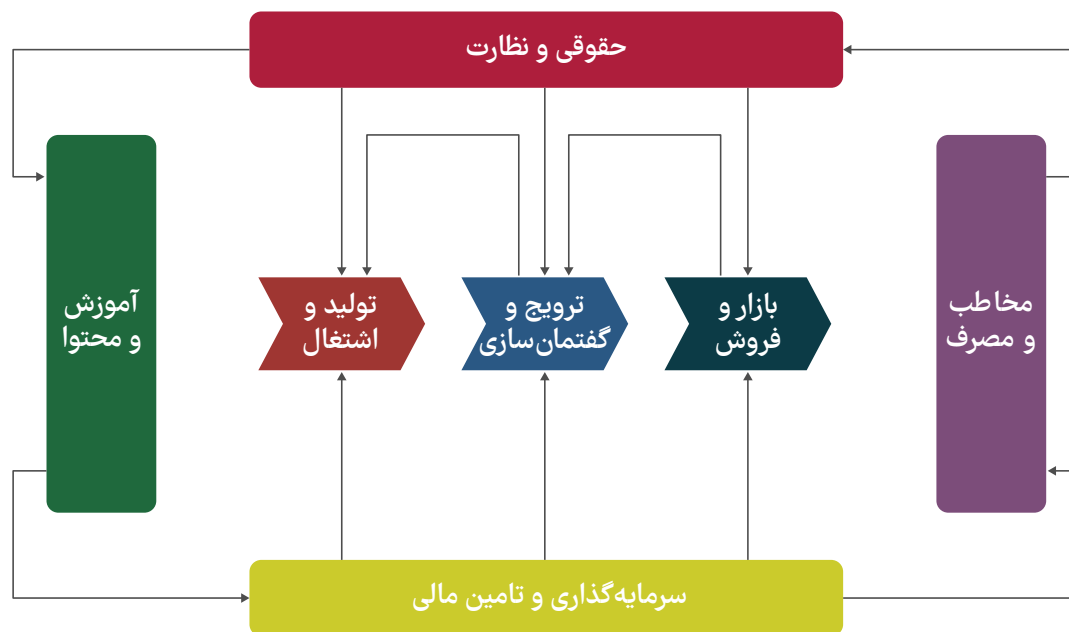
۵. ترویج و گفتمان‌سازی؛

۶. بازار و فروش؛

۷. مخاطب و مصرف.

کارکرد صحیح هر جزء در کنار هم‌افزایی و تعامل متقابل و موثر با دیگر اجزاء کلید موفقیت نظام فعالیت‌های فرهنگ‌بنیان است.

گزارش حاضر بر اساس مدل مفهومی روبه‌رو، سعی دارد با بررسی داده‌محور هر یک از اجزای این نظام، در ایران و جهان، نگاهی نظام‌مند و یکپارچه به صنعت موسیقی داشته باشد.

زاویه نگاه به صنایع فرهنگ بنیان